

FELSZARVAZVA

SZTRANYÁK ZSÓFIA

Nyugat - Magyarországi Egyetem, Művészeti-, Nevelés- és Sporttudományi Kar

Képi ábrázolás szak, II. évfolyam

Bartek Péter Pál, DLA.

Azon gondolkoztam, hogy manapság mennyire elvesztettük az ismereteinket a saját kultúránk ősi kollektív, egyetemes hagyományairól, jelképeiről. A rajzaim kiindulópontja az álmaimban rendszeresen felbukkanó bizonyos motívumok keszekuszasága, érthetlensége volt. Meg akartam tudni mit is jelenthetnek és hogy mit is kezdjek ezekkel az értelmezhetetlen képekkel a fejembe. Az automatikus írást és rajzolást választottam eleinte, mint munkamódszer. Ez annyit jelentet, hogy a lehető leggyorsabban, legpontosabban és legfőképp gondolkozás nélkül vessem papírra az álmomban átélt élményeket. A sok „firkából” azonban egy idő után kirajzolódott egy bizonyos motívum, ami többször fordult elő álmaimba. Ez a szarvas agancsa, szarva volt. Érdekelni kezdett, hogy mit is jelenthet ez. Az alkotások értelmezésében az erről a szimbólumról való ismeretek tudásának birtoklása fontos. Pár mondatba összefoglalnám az agancs jelentését, amelyet kutató munka előzött meg.

Az agancs egyetemes jelkép, korai civilizációktól kezdve hatalmi jel, uralkodói fejdísz. Formája és funkciója miatt, sok helyütt termékenység szimbólum volt, vagy éppenséggel fallikus kinézete miatt, erotikus színezetűt kapott a szarv. Az évente lehullatott és újjánövesztett agancsa révén az örök megújulás, újjászületés szimbóluma lett. A keresztény kultúrkörben a szarvas Krisztust jelképezte, aki lenyeli a kígyót – azaz az Ördögöt -, ezáltal megszabadítja a világot a gonosztól és a lenyelt állat képességeit megörökli, vagyis vedleni tud, ami a halhatatlanságot jelenti. De általánosan használták a bőség illetve a bölcsesség alteregójaként is. Sok nép eredetmondájában is szerepel valamilyen módon a szarvas és agancsa. A magyar néphagyományokban él még a Szarvassá vált fiú balladája, amelynek témája szintúgy a halhatatlanság – halál kapcsolata.

A rajzaimból három momentumot emeltem ki és álmodtam tovább lemezre. A legalkalmasabb hordozó lemezem itt a már nyomdából leselejtezett használt offset lemez volt. Nagy hangsúly fektetődött a világos és sötét részek játékára. Az álomszerű hangulatot megpróbáltam a tervezett vonalak rendszere és a véletlenszerű felületek váltakozásával kifejezni. A színhasználatom tudatos volt: főként fekete szín dominál, mivel az álmok többsége is az elmémekben fekete-fehérek vagy legalább is sötét árnyalatúak. Egy – egy harsányabb színt azonban bele ékeltem a monoton feketébe, mert az álmokban is fel felvillanak oda nem passzoló jelenetek, tárgyak, színek.

A három karc témája álmaim végtermékei. A sorrendben az első momentum az Automatikus álom címet viselő alkotás. Azt az alapállapotot jeleníti meg, melyben az álmok szövődnek és hálózák be az ember tudatalattiját. Középpontban az alvó ember, körülötte pedig az agy szüleményei. Felismerhető és felismerhetetlen terek, tárgyak, foltok. A hidegtű technika alkalmas a leginkább arra, hogy a vonalaknak önmagában adjon egy ritmust. A festék ahol erőteljesebb a sorja, ott jobban megül, így nyomatékosítja azt az adott szakaszt a vonal. A durva és a finom karcok rendszere adja meg a lendületességét a környezetnek, azaz a tudatalattinak. Míg a központi figura nyugalmi állapotban, a kép közepre szerkesztve stabilan áll. A külszíni nyugalmon belül hihetetlen mozgás van.

A Felszarvazva, avagy feje agancsot rügyezett című nyomaton egy szürreális vízió bontakozik ki előttünk. Itt meg kell jegyeznem, hogy munkám elméleti szakaszában segítségemre volt

Rebecca Horn német művésznő művészetfilozófiája a „kiterjesztett végtagokról”. Az ember, hogy képes elsajátítani állati mozgásokat, képességeket és ezt beilleszteni emberi jellemünkbe. Valamint lenyűgözőnek találtam Javier Vallhonrat fotóművész sorozatát az Animal – Vegetal –t, melyben ő is ötvözi és az ember szerves részévé teszi a növényi, állati jellemzőket. Visszatérve a képemre, fontosnak tartottam, hogy a térbelisége a képnek csalóka legyen. Hol van a fönt és hol van a lent vagy nincs is. Az állatba való átfordulás pillanatát láthatjuk. A küzdést e kemény anyag (szaru) és forma ellen. Az agancsok ágaskodásaik, hegyesen feltörekvéseik fenyegetőek, és egyben erotikus töltetűek is. A szarvak dinamizmusa és a bekarcolt vonalak lendülete kiegészítik egymást és fokozzák az emberben azt az érzést, hogy itt valami változik folyamatosan. Az festői gesztusok – harsány színek felvillanása - fellazítják a kép hangulatát.

A sorozat utolsó része az épp megújulni készülő személyiség folyamatát látjuk. Domináns a képen a konkrét történés és annak foltmaratott dinamikus árnyékai. Az árnyék mint a sötét, a gonosz erők, az agancsok világos érdes karcolt felületei pedig az újjászületés jelképei. Ezen a képen is elvettem a reális térkonstrukciót. Ez elsősorban egy elmében lezajló belső szimbolikus folyamat, ahol se idő se tér nem játszik szerepet. A szarvak által körbefont személyiség képes e legyőzni saját árnyékát. Filozofikus kérdéseket vet föl a kép: például, hogy hol kezdődik a személyiség, hogy mik a határai egy személyiségnek, egyáltalán vannak – e határai. Vagy a személyiség olyan, mint a szarvas agancsa, levedlik és új nő helyébe. Időről – időre az ember jelleme is megváltozik, megújul, átvedlik és egy időre mi is felvesszük a szarvas tulajdonságait, szimbolikusan azokká válunk. Juhász Ferenc *Szarvassá változott fiú kiáltása a titkok kapujából* című munkájából idéznék és zárom beszámolómat. „*Fának veti dús agancsát, nyakát hurkás erek fonják, toporzékol, magát töri, szeretne már kiáltani, de csak szarvasé a hangja...*”

The (art)works made with drypoint technique are connected to the human unconscious, the instinctive symbols which are hiding in the lower levels of our minds. In the centre, there is the symbol/icon of a staghorn and its meaning. Firstly, the staghorn has an erotic meaning, but if considered in a more profound way it represents the rebirth and the constant changing. I wanted to express the brute force, an ancient force and the dreamlike feeling in my works, and

the crudeness of the drypoint technique as well as the big contrasts helped me to achieve that effect.

A VÁGY ORNAMENTIKÁJA

SZTRANYÁK ZSÓFIA

Nyugat - Magyarországi Egyetem, Művészeti -, Nevelés és Sporttudományi Kar

Képi ábrázolás szak, II. évfolyam

Bartek Péter Pál, DLA.

A grafikai sorozatomban a vágy és a vágyakozás fogalmát próbálom boncolgatni, szubjektív módon megragadni. Erre számomra a legalkalmasabb eszköz a hidegtű technikája volt.

A vágy, mint alapvető emberi érzés minden emberben jelen van és semmit sem veszített aktualitásából. A vágyakozás és a vágy két olyan fogalom, amelyek egymással állandó vonzásban vannak. E szerint válnak egy kissé külön az alkotásaim is, tehát eleinte van a vágyakozás (Pandora szelencéje, Emlékhasadás, Vágy ornamentikája III.) és utána a vágy épp beteljesülő percei következnek (Vágy ornamentikája I., Vágy ornamentikája II.).

Mindegyik képnél törekedtem a határozott, zárt, kemény kompozícióra. A dinamikus figurákat és jeleneteket egyensúlyozni próbáltam a sötét és világos foltok arányainak játékával, valamint a vonal – folt struktúrák dinamikájával. A dekorativitás, a redukált színhasználat is végigkövethető az összes alkotáson. A téma milyensége megkövetelt olykor egyfajta nyersséget, durvaságot és a finomságot pedig szándékosan kerültem.

A vágy témájához tartozó alkotások hangulata intim, tele dinamikával, belső feszültséggel. Ezt a kihegyezett állapotot a középpontos komponálási móddal próbáltam fokozni. A függőleges vonal feszültségben áll a képen látható inkább vertikális jellegű mozgással. Mintha belülről feszítené szét a történet a sík papírt. Továbbá a függőleges téglalapból tudatosan ki – ki csúsztatott részek is fontos pontjait jelentik a kép történése szempontjából.

A „vágyakozást” kifejező képek elkészülésének időpontjai különbözőek. E érzés árnyaltságát, sokszínűségét akartam ábrázolni. Fő jellemvonásuk, hogy a „vágy” képeihez képest valamivel

nyugodtabbak, statikusabbak. Úgy gondoltam, hogy a vágyakozás egy sokkal elmélyültebb állapot, szellemi tevékenységet jelent, s nem pedig fizikait. Nyugodtabb körülményeket feltételez, mélyről fakadó emlékeket, érzéseket, gondolatokat felelevenítő állapota ez az embernek. Elsősorban egyszemélyes aktus, így a szereplők számát is lecsökkentettem, a középpontban egy nő áll. A vágyakozás, az emlékezés és a gondolatok gátlások nélküli hosszú folyama szemünk által nem látható folyamat, de én mindenképpen szemléltetni akartam a lemezen, így jutottam el tulajdonképpen az itt használt hordozó anyagomhoz, a már nyomdákban leselejtezett használt offset lemezekhez. A lemez maratásánál bizonyos betű halmazok – vagy épp kotta részlet – szándékosan meg lett tartva. Ezek a részek a lemeze felhordott festéket taszították, s ezt kihasználva értem el a hatást. A különböző emberekben lejátszódó narratívák a mi szemünk által is láthatóvá váltak. Egy melódia, egy szó vagy egy kép is indíthat el az emberben emlékfakadást.

Mindegyik munka hidegtű, bár én jobban szeretem a pusztát kifejezést, mert ebben a kifejezésben benne rejlik a technika legfontosabb tulajdonsága: a véletlenszerűség, az erő és a kijavíthatatlanság. Mint egy vörös vezér fonál vonul végig a grafikákon a foltmarás festői jellege és a domináns vörös – fekete színár. A grafikáim mérete a kép szubjektív kifejezésének hatását növeli. Szeretnék kitérni pár mondat erejéig, hogy mi is segített az alkotómunkámban. Behatóan tanulmányoztam a japán fametszetek képi világát, szerkesztés módjukat és nagy hatással voltak rám. A dekoratív terek, színek, figurák és az a felfogás, hogy a kép készítés szempontjából a legfontosabb az, hogy mit is akarunk éreztetni, kifejezni a papíron. Ennek a célnak van minden alárendelve: az idősíkok, az események, a színek, a formák, egy szóval minden. Én is erre törekedtem, a fő, hogy elérjem azt az érzést a

szemlélődő nézőben, amit akartam. A figurák valóságosságát, anatómiai hűségét nem mindig láttam célravezetőnek. Egy kéztartás, testtartás vagy tekintet kiemelése sokszor többet mond mindennél.

Egy dologra még nem tértem ki, amely azt hiszem magyarázatra szorul. A grafikák alsó részében egy vörös sáv helyezkedik el. Ez egyrésztől pusztán díszítő funkciót lát el. Másrésztől viszont a folytonosságot, az ismétlődést szimbolizálja számomra. A vágyak, emlékek állandóan jelen vannak és ismétlődhetnek. Ha jobban megnézzük, hogy mit is ábrázol a sáv, láthatjuk, hogy erősen férfi nemiségre utaló jelképek vannak rajt. Azért esett a választásom erre, mert a fő képek mind egy nő szemszögéből vannak ábrázolva. Azonban így számomra nem volt kerek a történet, kellett egy ellenpólus is. Úgy gondoltam ez tovább élezi a képek feszültségét, robbanékonyágát. És, ahogy már említettem fontos szerepet tölt be a kép kompozíciója szempontjából, ezáltal statikusabbá, konkrétabbá vált a föltte elhelyezkedő grafika.

The tensions of my compositions, my tinged, impassioned lines as well as the chiaroscuro in my pictures visualize my subjective sense world. My pictures are based on the trio of desire – longing – fulfilment which is reinforced by the composition, dynamism and the use of only a few colours. My approach to this subject is first of all from a feminine point of view. This works are a part of a series, all made with drypoint and mixed technique.

